

Poletne počitnice

10+

avtorica
Irena Cerar

Kinodvor.
Mestni kino.

Kazalo

Uvodna beseda	3
O filmu	4
Podatki o filmu	4
Kratka vsebina	4
Daljša vsebina	4
O avtorici	6
O nastajanju filma	6
Pred ogledom filma	7
Razmislek o filmu za učitelje	7
Pogovor z učenci	8
O počitnicah	8
Narava v naših življenjih	8
Dokumentarni film	8
Izhodišča za pogovor po ogledu filma	9
Življenje, povezano z naravo in živalmi	9
Gorska nevihta	9
Živali	10
Psi šarplaninci: tesni sodelavci in prijatelji	10
Nočni obisk volkov	10
Skupnost	11
Osebe v filmu	11
Odnosi med njimi	12
Samostojnost	13
Prihodnost	14
Dodatne dejavnosti in igre	14
Oglej si fotografije in pripoveduj	14
Pripoveduj »lovsko« zgodbo	14
Naredi svoj sir	15
Pogovor z režiserko Petro Seliškar in Nilom Ferrom Seliškarjem	15
Pogovor z Lucijo Gartner	15
Povezave	16

Kinodvor dovoljuje in spodbuja nadaljnjo uporabo gradiva za filmskovzgojne namene. Veseli bomo vaših odzivov, poročil o uporabi, konkretnih učnih priprav na film, predlogov in pripomb. Gradivo je oblikovano kot pomoč staršem ali strokovnim delavcem v vzgojno-izobraževalnih ustanovah. Za vse druge uporabe nam pošljite pisno prošnjo na solski@kinodvor.org.

Kolofon | **Poletne počitnice** • Gradivo za učitelje in starše • Avtorica: Irena Cerar • Uredila: Barbara Kelbl • Jezikovni pregled: Mojca Hudolin • Oblikoval: Andraž Filač • Slikovno gradivo: Zavod Petra Pan film, arhiv Kinodvora • Izdal v elektronski obliki: Javni zavod Kinodvor, zanj: Metka Dariš, oktober 2025.

Uvodna beseda

Ogled filma **Poletne počitnice** ponuja priložnost za pogovor o zelo pomembnih temah: naši povezanosti z naravo, sobivanju z živalmi in ljudmi, o soodvisnosti vsake skupnosti. Prikazuje nam svet, ki je – čeprav geografsko tako blizu – zelo odmaknjen in drugačen od našega vsakdana. Ravno zaradi tega skozi umetniško delo, brez nepotrebnega razlaganja in pridiganja, nastavlja ogledalo našemu razumevanju otroštva, samostojnosti in odgovornosti.

Film, ki je nastajal v izredno zahtevnih gorskih razmerah, potrebuje pogovor in premislek. Zato smo vam pripravili vrsto iztočnic in predlogov, pa tudi dodatnih dejavnosti, ki jih ob njem lahko izvajate. Še posebej je dragoceno, da se po ogledu lahko srečate z **režiserko Petro Seliškar** in njenim sinom, ki je sodeloval pri snemanju, ali s **slovensko pastirico ter sirarko Lucijo Gartner**. Pedagoško gradivo je pripravila **Irena Cerar**, pisateljica, pripovedovalka in neutrudna raziskovalka narave. S pastirskim življenjem se srečuje prav preko Lucije Gartner, pri kateri je na bohinjski planini Laz preživela kar nekaj časa za svoj zadnji knjižni projekt *Svetišča narave*. In če znameniti filmi o Kekcu še po 70 letih navdihujejo domišljijo novih in novih generacij otrok, je film **Poletne počitnice** priložnost, da z učenci povežete preteklost in prihodnost, naravo in sodobno življenje, planšarske pse, ovce in mobitel.

O filmu

Podatki o filmu **izvirni naslov:** Poletne počitnice
država in leto produkcije Slovenija / Francija / Severna Makedonija, 2025
tehnični podatki barvni, dokumentarni, 54 min, v makedonščini in albanščini s slovenskimi podnapisi

režija Petra Seliškar
scenarij Petra Seliškar, Tancredè Rivière
fotografija Brand Ferro
montaža Sashko Potter Micevski
glasba Iztok Koren
zvok Vladimir Rakić
glas Nil Ferro Seliškar
producenti Petra Seliškar, Victor Ede, Sara Ferro
distribucija Zavod Petra Pan film

festivali/nagrade Fipadoc, ZagrebDox, Ale Kino!, Poznan

Kratka vsebina Medtem ko gre večina otrok vsako leto na brezskrbne poletne počitnice, se Basri odpravi v makedonske gore. Njegova družina se že več generacij ukvarja s pastirstvom. Tradicijo nadaljujejo trije starejši bratje, ki skrbijo za stotine ovc in krav, pred volkovi pa jih varujejo zvesti šarplaninci. To poletje se skuša Basri priučiti dela od svojih bratov. Uživa v divjini in občutku svobode ter se sooča z izzivi neusmiljene narave, daleč stran od sveta odraslih. Zanj je to sanjsko življenje, medtem ko se najstarejša brata spopadata z negotovostjo glede svoje prihodnosti.

Daljša vsebina V vasi pod mogočno goro se končuje šolsko leto. Otroci bodo odšli na poletne počitnice, Basri pa s svojimi brati v gore. Najstarejšemu bratu je ime Zekir, rečejo mu Heroj; drugega brata Zarifa, ki ga ima Basri zelo rad, kličejo Direktor. Vsako poletje peljejo 600 ovac pod Solunsko glavo, več kot 2500 metrov visoko goro v Severni Makedoniji. Basri ima še tretjega starejšega brata, Zanija, ki na drugi strani gore sam skrbi za 85 krav, zato mu rečejo Kavboj. Bratje Zekirov so četrta generacija pastirjev, ki živijo zelo tradicionalno in odmaknjeno življenje.

V dokumentarnem filmu spremljamo pastirsko življenje bratov na gori, kakor ga poleti vidi in doživlja pripovedovalec Basri. Bivajo v improvizirani koči sredi visokih kopriv, brez sodobnega udobja. Ritem jim kroji skrb za živali; odrasli pastirji vsak dan počnejo enake stvari – vstanejo, nahranijo pse, odženejo ovce in se vrnejo na večerjo. Veliko časa jim vzame ročna molža številnih ovac, pa tudi izdelovanje sira. V filmu spremljamo nekaj izrednih dogodkov, kot sta recimo dramatična gorska nevihta ali nočni obisk volkov.

Na gori ima vsak svoje delo: če najstarejša brata paseta in izdelujeta sir, najmlajša dva pospravljata in čistita kočjo ter po svojih zmožnostih pomagata pri živalih. V filmu izvemo, da imata starša v dolini svoje delo in da družina nikoli ne preživlja časa skupaj. Vsi so zelo samostojni, sami si ročno perejo

oblačila, kuhajo obroke in pečejo kruh. Čeprav je Basri še otrok, je navajen sam reševati težave: ko se bratcu podre miza, jo popravi; ko se pokvarijo vrata, jih popravi s pomočjo starega gumijastega škornja. Zelo je iznajdljiv.

Dnevi na gori so včasih lahko zelo dolgi. A hkrati je ravno zaradi tega tudi dovolj časa za trenutke brezskrbne sprostitve, igro in zabavo. Basri in njegov mlajši brat Besir spretno lovita mladičke svizcev ali pa skušata zgraditi kamnito pasjo hišico. Bratje včasih – tako kot njihovi mestni vrstniki – igrajo igrice na pametnem telefonu ali se zabavajo z družabnimi namiznimi igrami. Basri rad preživlja čas tudi z bratom Zekirjem, za katerega pravi, da je še vedno malo otročji, čeprav je star 20 let. Vidimo ju, kako se na trati mikastita v »rokoborbi«, starejši brat pa je tudi izvrsten pripovedovalec zgodb, ki jih mlajši rad posluša.

Pastirsko življenje v gorah je prežeto s sobivanjem z živalmi – šele vsi skupaj predstavljajo veliko, zelo povezano skupnost. Poleg ovc, krav, konjev in koz so pastirjem najpomembnejši psi, ki čuvajo črede pred volkovi in planinskim orlom. Imajo kar 30 šarplanincev, ki so zelo stara pasma psov. A vsi pogrešajo Beličko, družinski zaklad, ki jo je Marijan, preprodajalec psov, odpeljal v dolino, da bi mu skotila mladiče. Obljubil je, da jo bo hitro vrnil, a psičke ni in ni, preprodajalec pa je nedosegljiv. Zato se med najstarejšima bratoma vname prepir. Zekir tako pogreša Beličko, da mu na planini brez nje nekaj manjka: *»Kot bi mi manjkala ledvica,«* reče. Ker je najstarejši brat mlajšim kot oče, ga morajo v vsem ubogati. Tudi to Zekirja prične motiti. Zarif je resnejši, odgovornejši, zato tudi od brata terja večjo odgovornost. A Zekir si želi drugačnega življenja, sanjari, da bi odšel v tujino.

Čeprav se Belička nazadnje vendarle vrne z dvema mladičkoma, nesoglasje med bratoma pripelje do tega, da Zekir nekega dne pospravi svoje reči in odide v dolino. A če odide zgolj eden, se že poruši ravnotežje. Bodo drugi zmogli brez njega?

Kaj bo prihodnost prinesla zadnjim pastirjem, ki vztrajajo na gori, ne vemo. *»Tisti, ki so prodali ovce, se potem niso nikoli več vrnili,«* komentira najstarejši brat Zarif. Se bosta dragoceno znanje in starodavni način življenja izgubila ali vendarle ohranila?

O avtorici Petra Seliškar je slovenska režiserka, scenaristka in producentka dokumentarnih filmov z bogatimi izkušnjami. Kot filmarko jo zaznamujejo izjemna čutnost, poglobljenost, močna pripovednost in inovativni pristopi. V filmu **Babice revolucije** (2006) skozi prizmo treh močnih žensk, povezanih z njeno družino, raziskuje zgodovinske in ideološke spremembe tedanjega sveta. V **Mami Evropi** (2013) z radovednostjo in humorjem postavi pod vprašaj (ne)prehodnost državnih meja. Film **Moj narobe svet** (2016) je posvečen Franu Milčinskemu Ježku in glasbenikom, ki izvedejo njegove pesmi, **Odpotovanja** (2020) pa glasbeniku in pesniku Tomažu Pengovu. Skupaj s **Poletnimi počitnicami** je snemala tudi daljšo različico filma, namenjeno odraslim gledalcem, **Gora se ne bo premaknila**. Oba filma sta obredla mnoge festivale po svetu, slednji pa je prejel tudi več nagrad, med drugim nagrado žirije za najboljši okoljski film na mednarodnem filmskem festivalu v mehiški Guadalajari ter posebno omembo žirij na festivalih DocuDoc in UnderhillFest.

O nastajanju filma Dokumentarni film **Poletne počitnice** ni nastal v enem poletju, pač pa je režiserka s svojo ekipo pastirje pod Solunsko glavo obiskovala kar pet letij.

Najprej je morala pridobiti zaupanje družine Zekirov, ki je preveč asketska in tradicionalna celo za prebivalce njihove domače vasi Gorno Jabolčište. Uspelo ji je, ker so ustvarjalci filma s seboj pripeljali svoje otroke. Tudi planina, kjer se film dogaja, je celo z vojaškimi terenskimi vozili težko dostopna. Tja ne vodijo ceste in ni mobilnega signala. Režiserka je povedala, da včasih potrebuješ osem ur za 20 kilometrov, še posebej pa je težavno, če dežuje.

Poleg zahtevnega dostopa, ki bi si že sam po sebi zaslužil film, je samo snemanje potekalo na zahtevnem terenu planine: med gigantskimi koprivami in napadalnimi psi, ki so tako izvrstni čuvaji čred, da jim kakršni koli prišleki predstavljajo vsiljivce. Snemalna ekipa tudi ni bila majhna: zadnji dve leti so sredi 30 psov in 600 ovc snemali z ekipo osmih ljudi, kar je za dokumentarni film veliko. Ves čas so se morali prilagajati tudi zahtevnim vremenskim razmeram. V tem gorskem svetu se lahko temperature med dnevom in nočjo v najbolj ekstremnih primerih spremenijo tudi za 40 stopinj!

Težave je predstavljal tudi jezik. Če boste poslušali natančno, boste slišali, da bratje ne govorijo ne makedonsko, ne albansko, niti turško, pač pa posebno narečje, za katerega so morali najti posebnega prevajalca.

Poslušajte pogovor s premiere v Kinodvoru, v katerem režiserka Petra Seliškar in njen sin Nil Ferro Seliškar pripovedujeta o nastajanju filma. Povezavo najdete na koncu gradiva.

Pred ogledom filma

Razmislek o filmu za učitelje

Počitnice osemletnega dečka Basrija na odročni planini v makedonskih gorah so zelo drugačne od počitnic povprečnega slovenskega otroka. Dva meseca živi v skrajno asketskih razmerah, brez vsakršnega udobja, z delovnimi obveznostmi, brez stikov z mamo ali očetom. Po drugi strani od starejših bratov pridobiva znanje, ki ga ni mogoče pridobiti v nobeni šoli, je iznajdljiv in samostojen. Predvsem pa ima možnost, da poletne mesece preživlja v tesni povezanosti z mogočno gorsko naravo in številnimi živalmi. Mnogi otroci lahko le sanjarijo o enem hišnem ljubljencu, medtem ko so pastirji na planini obkroženi z množico domačih in prostoživečih živali. V ravnanju z njimi pridobivajo starodavna znanja in povezanost, o kateri mestni ljudje lahko le sanjajo. In prav ta tematika je v osrčju režiserkininega zanimanja: kako pastirji živijo to povezanost, o čem razmišljajo, kakšni so njihovi odnosi. Zdelo se ji je dragoceno, da prikaže starodavni način življenja, ki še obstaja tako blizu nas, a o njem tako malo vemo. Film nam ponuja priložnost, da pogledamo v drugačno stvarnost, paralelni svet, ki nam morda ni blizu, a ga lahko vsaj poskušamo spoznati in razumeti. V vsakem primeru pa govori tudi o nas samih. Režiserka je recimo povedala, da se je v poletjih, ki jih je preživela s pastirji, ogromno naučila o lastnih materinskih zmotah: o tem, da si želiš najboljše za otroke, a jim hkrati škoduješ, če si preveč zaščitniški in jim ne dovoliš, da bi se učili na lastnih napakah.

Pogovor z učenci

O počitnicah Učence in učenke povabimo k premisleku o počitnicah: na kaj pomislite ob naslovu filma **Poletne počitnice**? Na pustolovščine? Brezskrbne dni? Kako jih sami običajno preživljajo? Kakšne so zanje idealne počitnice? Ali imajo spomine tudi na neposrečene počitnice? So počitnice lahko tudi kaj drugega kot letovanje na morju ali v gorah? So lahko tudi delovne, posvečene na primer skrbi za nekoga, ki potrebuje našo pomoč?

Narava v naših življenjih Je del naših počitnic – ali vsakdana na splošno – tudi narava? V katerih naravnih okoljih se najbolje počutimo, kam gremo radi: v gozd, planine in gore, morda v kraške jame, na mokrišča, barja, k potoku ali reki, na morje, travnik? Kam lahko gremo sami? Imamo kakšne izkušnje z bivanjem v naravi? Smo bili kdaj s taborniki ali planinci na taborjenju? Kako smo se počutili brez domačega udobja, staršev, svoje sobe, hrane, ki smo je vajeni? Ali se česa v naravi bojite? Zakaj? Kaj bi počeli, če bi bili v naravi sami?

Dokumentarni film Ogledali si bomo dokumentarni film – kaj je za dokumentarce značilno? V čem se razlikujejo od igranih filmov? Katero vrsto filma je po tvojem mnenju težje ustvariti? Bi sam posnel dokumentarni film ali ti je kateri drug žanr filma bližje? O čem bi pripovedoval tvoj film? Pomisli na zgodbe, ljudi, dogodke okoli sebe – kateri so tako zanimivi, da bi o njih morali posneti film?

Izhodišča za pogovor po ogledu filma

Življenje, povezano z naravo in živalmi

Bratje Zekirov živijo – za sodobni čas – v izjemni povezanosti z gorami, prostorom in živalmi. Njihova družina že več generacij živi v planinah, zato se njihovo znanje prenaša iz roda v rod. Iz filma to sicer ni razvidno, a je režiserka je v intervjujih pojasnila, da starejši bratje na gori živijo vse leto, le selijo se med poletnim in zimskih bivališčem, v domačo vas Gorno Jabolčište pa pridejo zgolj nekajkrat na leto. Razlog za to so predvsem psi – šarplaninci, ki svoje delo čuvajev črede jemljejo tako resno, da so lahko nevarni za ljudi; krdelo 30 psov zaradi tega ne more živeti v vasi.

Kaj pomeni povezanost z naravo? Da pastirji poznajo pokrajino kot lastni žep, se je ne bojijo, poznajo spremembe v naravi, vreme, živali in rastline?

Gorska nevihta

V filmu vidimo tudi gorsko nevihto. Kaj počneta Basri in Besir, najmlajša brata, med grmenjem in dežjem? Komu je namenjena njuna skrb? Kako bi se sami počutili v nevihti? Ste jo že kdaj doživeli na prostem, v naravi ali celo v gorah?

Ali veste, kako naj bi planinci v gorskem svetu ravnali v primeru nevihte in strel? Med povezavami na koncu gradiva poiščite in si oglejte priporočila gorske vodnice in alpinistke Tine Di Batista.

Živali Naštejte vse vrste živali, ki jih vidimo v filmu – veliko jih je! Mi smo jih našteali deset (ovce, krave, koze, šarplaninci, svizci, konji, osli in mule, volkovi, muhe, ore), pa vi? Katere so domače in katere prostoživeče, divje? Imate med njimi najljubšo ali najbolj zanimivo, ki bi jo tudi sami želeli videti?

V filmu vidimo tudi prizore s svizci, volkovi, planinskim orlom in drugimi pticami – imate tudi vi kakšno izkušnjo opazovanja živali v naravnem okolju? Zekir v filmu reče: »Nekateri ljudje imajo živali, pa jih sploh ne razumejo.« Kaj je mislil s tem? Kako zares razumemo živali? Na kakšen način zgradimo odnos z njimi?

**Psi šarplaninci:
tesni sodelavci in
prijatelji**

Psi, ki jih vidimo v filmu, so šarplaninci. Ime so dobili po gorski verigi Šarplanina, ki sega od Kosova prek Severne Makedonije do Albanije, ker od tam izvirajo. So torej tamkajšnja avtohtona pasma, tako kot je na našem Krasu kraški ovčar. Tradicionalno so bili vzrejeni za čuvanje ovčjih čred pred volkovi in rjavimi medvedi. So izredno mirni, pametni, a tudi zaščitniški: ne samo do svoje črede, pač pa tudi do svojega gospodarja in njegove lastnine. Ima kdo morda doma ali v širši družini psa? Kaj počneta skupaj, na kakšen način je del tvojega življenja? Kaj ti predstavlja in pomeni? Imaš tudi kakšne zadolžitve in obveznosti z njim? Kako bi bilo tvoje življenje brez njega drugačno? Ali se ob njem počutiš varno?

V filmu vidimo, da so pastirji na pse zelo navezani. Zakaj? So samo njihovi sodelavci pri skrbi za črede ali pa jim v dolgih, samotnih dneh predstavljajo tudi prijatelje in družabnike?

V odlomku vidimo Zekirja, ki dnevno prehodi 30 kilometrov z ovcami, pri čemer ga spremljajo psi. Nekateri imajo nenavadna imena: Turbo, Hitler, Tito, Stalin, Barut, Ramona, Belička ... Poznaš katero od teh imen? So običajna za pse?

Zekir sploh ne govori o ovcah, med njimi nima nobene ljubljenske, veliko pa govori o psih. Zakaj misliš, da je tako? Kdo je alfa pes? Kaj pomeni alfa? Kako so psi drug drugemu podrejeni in zakaj?

Na posnetku pravi, da naj bodo psi iz istega legla, bratje – v tem primeru se ne bodo pobili med seboj, pa tudi nihče jih ne bo mogel ubiti, ker bratje pazijo drug na drugega. Ali misliš, da govori samo o psih, ali tudi o svojih človeških bratih?

Nočni obisk volkov

Spodnji odlomek poskusite najprej doživeti z zaprtimi očmi. Kaj vse slišite? Prepoznate kak zvok? Če vam postane neprijetno ali ne slišite nič novega, odprite oči in si odlomek še oglejte. Kaj vse ste lahko o prizoru izvedeli z ušesi, kaj pa ste prepoznali z očmi? Kako ste se počutili med volčjim zavijanjem?

Ponoči k ovčji staji pridejo volkovi, ki jih mika plen. Pastirji v temi popravljajo ograjo, da bi zaščitili čredo. Basri pravi, da se volkov ne boji, saj jih pred njimi varujejo psi. Na koncu odlomka ga vidimo, kako sam steče v kočo, ko konča z delom. Basriju je to domače: da je zunaj ponoči sam, sredi divjih gora, med volkovi – kaj mu daje občutek varnosti?

Skupnost

V odročnih planinah, na odmaknjenih gorskih območjih, so bili pastirji od pradavnine odvisni zgolj od lastne sposobnosti preživetja, pa tudi drug od drugega. Zato so te skupnosti zelo povezane. Pravijo, da so slovenski kmetje, ko so odšli poleti v planino past, pustili vse zamere v dolini, saj so si morali v gorah pomagati, kadar je bilo potrebno, ne glede na razprtije, ki so jih imeli doma. Skupnosti v teh visokogorskih razmerah pa ne sestavljajo samo ljudje, ampak tudi živali.

Osebe v filmu

Zekir – Heroj: najstarejši brat; na planini ima vlogo očeta; je najresnejši in najodgovornejši, saj je na njegovih plečih odgovornost za vse živali in brate. Izdeluje sir, peče kruh, deli naloge, od njega se vsi učijo. Kakšen se ti zdi?

Zarif – Direktor: drugi najstarejši brat; vsak dan prehodi 30 km z ovcami, rad se igra z mlajšima bratoma, pripoveduje zgodbe, se šali. Zelo pogreša svojo najljubšo psico, Beličko. Zaradi tega se spre s starejšim bratom. Sanjari o drugačnem življenju, morda v dolini ali tujini. Kaj ti je všeč pri njem?

Zani – Kavboj: tretji brat, ki na drugi strani gore skrbi za 85 krav. Velja, da je rad sam. Ne mara šole. Samoto preganja tako, da se igra s pasjimi mladički, se po telefonu pogovarja z brati in občasno sreča s sestro, ki ga obišče v gozdu. Ali se ti zdi pogumen?

Zarife: edina sestra; živi v vasi in pogosto obišče Zanija. Ker ji gore niso všeč in so tudi zelo oddaljene, se srečujeta nižje, v gozdu. Rada hodi v šolo in ima dobre ocene. Kaj počnejo deklice v tem okolju?

Basri: osemletni pripovedovalec; skozi njegove oči opazujemo življenje na planini. Zelo rad ima svojega brata Zarifa, s katerim se pogosto igrata in šalita; od njega se je veliko naučil. Je zelo iznajdljiv, učljiv in precej neustrašen.

Besir: Basrijev mlajši brat, s katerim preživljata poletje na planini. Družabnik pri igri in gospodinjskih opravilih, ki si očitno še ni prislužil vzdevka.

Besam: najmlajši brat, ki se pojavi le na koncu filma; živi v dolini in želi postati pastir.

Belička: lepa, najljubša šarplaninka družine, ki jo preprodajalec Marijan odpelje v dolino in s tem povzroči spor v družini.

Inšpektorica koza: koza, ki misli, da je pes; rada se igra z najmlajšima bratoma ter nasploh rada sili v človeško bližino.

Odnosi med njimi Dokumentarni film prikazuje resnične odnose med brati in sestro. Režiserka v intervjuju pove: *»Oni so čisti, posebni, nobena dodatna drama ni potrebna. Privilegij je bil, da smo jih lahko opazovali in bili z njimi.«* Ker gre za resnične ljudi, ima režiserka seveda tudi veliko odgovornost, kako jih prikaže gledalcem in javnosti.

Zidanje hišice

Oglejmo si odlomek igre v gorah.

Prizor, v katerem mlajša dva brata, Basri in Besir, zidata kamnito hišico za Beličko in Baruta, pri tem pa jima nagaja Inšpektorica koza, je gotovo eden bolj prikupnih v filmu. Kakšen je odnos med bratoma? Kako starejši poučuje mlajšega? Kako ravnata s kozo?

Obisk sestre Zarife

Zanija – Kavboja pogosto obišče sestra Zarife. Čeprav ne mara gora, se potrudi priti do gozda, kjer se srečata. O čem se pogovarjata? Ali je zbadanje brata dobronamerno ali ne? Po čem spoznamo naklonjenost med njima?

Najljubši brat

Kateri brat je pripovedovalcu Basriju najljubši? Kdo si največkrat vzame čas zanj, se igra z njim in mu pripoveduje zgodbe?

Živali kot del skupnosti

Ne samo ljudje, tudi živali so del velike pastirske skupnosti, zlasti psi. Belička je ljubljenska vseh, družinski zaklad. Ker je to poletje ni na planini, Zarif pravi, da mu brez nje nekaj manjka: *»Kot bi mi manjkala ledvica,«* reče. Kaj hoče s tem povedati?

Spor in odhod

Zakaj se starejša dva brata sporečeta? Kako se sporečeta? Zarif – Direktor sanjari o drugačnem življenju, zato nekega dne spakira in odide v dolino. Kakšna se ti zdi njegova odločitev? Kako se nanjo odzove Zekir? Kako drugi otroci?

Samostojnost

Ker je lokacija zelo odročna, morajo biti pastirji v svojem načinu življenja zelo samostojni in samooskrbni. Otroci družine Zekir prvič preživijo poletne počitnice brez staršev v gorah, ko so stari šest let.

Kaj vse zmoreta najmlajša brata? Kaj bi počeli, zmogli vi in česa se nikakor ne bi želeli lotiti? Kaj bi najrajši znali, doživeli? V čem se življenje otrok pri nas razlikuje od življenja pastirjev v makedonskih gorah?

Tudi starejši bratje, čeprav so opustili šolo, imajo veliko različnih znanj. Režiserka je povedala, da je najstarejši brat Zekir sam oskrbel njenega sina, ko ga je ugriznil pes. Zna tudi poskrbeti za vse zdravstvene težave živine, saj v tako odročnem kraju ne pride veterinar, kadar bi bilo to potrebno. Ali znanje pride samo s šolanjem ali ga lahko pridobimo tudi z izkušnjami? Katerih znanj, ki jih potrebujejo pastirji, ne moremo pridobiti v šoli?

Za Zanija – Kavboja ves čas poudarjajo, da je rad sam. Kako prenaša samoto, čeprav je precej mlajši od starejših dveh bratov, še skoraj otrok? Sam skrbi za krave in pse, se igra z mladički, se po telefonu pogovarja z bratom ali v živo s sestro, čofota v rjavi mlakuži ... Ali se ti zdi v svoji samoti zadovoljen? Najmlajša brata imata na drugi planini najstarejšega brata, ki jima je kot oče, Zani nima nikogar. Kakšno je življenje brez staršev, starejših, ki bi ti govorili, kaj moraš narediti?

Ali (prevelika) samostojnost lahko prinaša tudi osamljenost? Prezgodnjo odraslost?

Prihodnost Vprašanje prihodnosti ob koncu filma ostaja odprto. Odhod enega od bratov v dolino postavi pod vprašaj vso družinsko ekonomijo: vprašanje je, ali bo Zekir sam zmogel skrbeti za črede. Družina Zekirov je zadnja, ki vztraja pri takšnem načinu življenju. Če prodajo ovce in odidejo z gore, bodo tradicionalno pašništvo in z njim tisočletne izkušnje sobivanja človeka z gorami izginili.

Kaj mislite, da bo prihodnost prinesla Zarifu, ki sanja o drugačnem življenju v tujini? Kaj to pomeni za najstarejšega brata, bo delo zmogel sam?

Kdo od vas bi v takšnem primeru ostal v lokalnem okolju, kdo bi šel v tujino? Kakšni so razlogi za prvo ali za drugo odločitev?

Zakaj je v kulturnem okolju, kakršnega vidimo v filmu, odločitev za šolo ali za pastirsko življenje izključujoča? Zakaj ni mogoče oboje? Zakaj otroci ne morejo zaključiti šole in šele potem postati pastirji?

Zani – Kavboj v pogovoru s sestro reče, da mu je šlo v šoli slabo, imel je težave, saj je kadil in so ga pošiljali ven: *»Šole tako ali tako ne potrebujem več. Potrebujem krave.«* Zakaj Zani joče na koncu, ko gleda mesto v daljavi? Ali morda tudi on hrepeni po drugačnem življenju?

Misliš, da so otroci, ki čez poletje živijo tako samostojno, kakor da so odrasli, v dolini lahko ponovno zgolj otroci? Se lahko podredijo šolskemu redu in disciplini? Kaj pogrešajo, kadar so v šoli?

Dodatne dejavnosti in igre

Oglej si fotografije in pripoveduj

V prilogi na koncu tega gradiva najdete devet fotografij, ki prikazujejo devet pomembnih situacij, prizorov, trenutkov, tem iz filma. Oglej si jih, nato pa pripoveduj, zakaj meniš, da so pomembne.

Pripoveduj »lovsko« zgodbo

Zekir mlajšemu bratu rad pripoveduje različne zgodbe, ki so že tako pretirane, da so težko resnične. Pri nas takšnim zgodbam včasih rečemo, da so »lovsko« – ker naj bi lovci tako zelo pretiravali pri opisovanju svojih doživetij in podvigov. To je zgodba, za katero vsi vemo, da je laž, a nas to zabava.

Preberi si kratko Zekirovo pripoved:

»Spominjam se svojega rojstva. Čeprav sem se rodil zelo majhen, sem že prvi dan shodil. Drugi dan sem šel v trgovino po stvari. Tretji dan sem šel naravnost v bar, četrti dan pa na delo. Vse od takrat delam z ovcami. Ni jih veliko, ki bi začeli tako mladi delati. Da jih ni strah ne dela ne živali.«

Izmisli in pripoveduj neverjetno, kratko zgodbo! Lahko pripoveduješ o sebi, lahko o kakšnem dogodku, ki se ti je zgodil – pri tem pretiravaj, da bo dogajanje že prav smešno neverjetno.

Naredi svoj sir V filmu vidimo, kako najstarejši brat v zelo preprostih razmerah dela sir. Tudi ti lahko na zelo enostaven način izdeláš svoj mladi sir in hkrati vadiš samostojnost.

Potrebuješ:

- 1 liter polnomastnega mleka
- ½ litra navadnega polnomastnega jogurta
- dovolj velik lonec
- gazo ali kakšno drugo bombažno tkanino, ki prepušča tekočino
- večje cedilo in metlico za mešanje
- krožnik, težak predmet, kljukico za zapiranje vrečk

V lonec vliješ mleko in ga zavreš. Ko se začne dvigovati, vanj vliješ jogurt, malo pomešaš z metlico in počakaš, da se začne strjevati v grudice in se sirotka loči od mleka. Ugasneš ogenj in si v umivalniku pripraviš cedilo, na katerega položiš gazo oz. tkanino. Sesirjeno mleko zliješ na cedilo, pri tem si pazljiv, saj je vse skupaj zelo vroče. Gazo zaviješ, da se iz sesirjenega mleka naredi majhen kupček, nato pa ga za krajši čas obesiš (lahko kar na pipo), da se odcedi in ohladi. Ko se toliko ohladi, da se ga lahko varno dotakneš, zaviješ tkanino, da oblikuješ hlebček, jo zapneš s kljukico za zapiranje vrečk, da se hlebček ne bo razlezel. Nato pa nanj povezneš krožnik in ga obtežiš s težkim predmetom – jaz to storim z lepim prodnikom.

Že čez kakšno uro boš imel hlebček mladega, svežega sira, ki ga lahko režeš. Je precej nežnega okusa, zato ga lahko posoliš, preliješ z oljčnim oljem ali kako drugače začiniš po lastnem okusu.

**Pogovor z režiserko
Petro Seliškar
in Nilom Ferrom
Seliškarjem**

Ob ogledu filma v kinu lahko na pogovor povabimo režiserko in njenega sina Nila ter z njuno pomočjo pokukamo v ozadje snemanja filma. Pogovor z ustvarjalci učencem odstre zakulisje nastajanja takih filmov, hkrati pa skozi izkušnjo vrstnika lažje podoživijo življenje pastirjev v filmu.

Na voljo za ogled je tudi posnetek pogovora režiserko, ki nas je obiskala ob premieri filma v Kinodvoru. Posnetek najdete na spletni strani filma: [povezava](#).

Kratek in zanimiv video o tem, kako je Nil z mamo režiserko preživel poletja med snemanjem filma, pa najdete tudi v oddaji Infodrom na Televiziji Slovenija: [povezava](#).

**Pogovor z Lucijo
Gartner**

Ob filmu priporočamo tudi pogovor s pastirico iz slovenskih planin. Lucija Gartner je 32-letna etnologinja in magistrica geografije, ki živi med Bohinjem in Ljubljano. Ko je bila stara enajst let, sta z bratom prvič za en teden ostala sama na bohinjski planini Laz, kjer sta skrbela za krave ter delala sir. Zdaj že več kot deset let poleti sama tri mesece pase na planini; je majerica – planšarica in sirarka. Na planini je vzpostavila tudi poseben sistem, s katerim vključuje otroke v delo: v enem poletju se pri njej zamenja tudi po 20 otrok iz vse Slovenije. Skupaj z njimi živi v zelo majhnem pastirskem stanu, brez udobja, otroci pa z njo delajo od zgodnjega jutra do večera. V drugih delih leta Lucija dela v turizmu in na domači turistični kmetiji Gartner v vasi Studor. Aktivna je tudi kot koordinatorica Združenja kmečkih sirarjev Slovenije. Več o njej in življenju na planini Laz si lahko preberete v knjigi *Svetišča narave* Irene Cerar, ki je tudi avtorica tega pedagoškega gradiva.

Povezave

Kako planinci v gorskem svetu ravnajo v primeru nevihte? Oglejte si posnetek alpinistke in gorske vodnice Tine di Batista: [povezava](#).

Več o Kinodvorovih programih za mlada občinstva:
[Kinodvorov šolski program](#)
[Kinobalon, program za otroke in mlade](#)
[Kinotrip, program mladi za mlade](#)
[Kinoigrišče](#)

Priloga: fotografije iz filma

